לב הפרשה

שיעורו השבועי של המרצה אליהו יוסף

פרשת וישלח תשפ"ז

הנרקיסיסט!

תְּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב

ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִיר שְׂדֵה אֱדוֹם: ה וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לַאדֹנִי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לָבָן גַּרְתִּי וָאֵחַר עַד עָתָּה: ו וַיְהִי לִי שׁוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וָאֶשְׁלְחָה לְהַגִּיד לַאדֹנִי לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֶיךָ.

בפרשה שלנו אנו רואים שיעקב אבינו שולח מלאכים לעשיו אחיו, כדי לבדוק את הדופק לאן נושבת הרוח, ובחדא מחתא לתת לו כבוד ולנסות למצוא חן בעיניו, (להתחנף אליו). וכשחזרו המלאכים ואמרו לו: "בָּאנוּ אֶל אָחִיךָ אֶל עֵשָׂו וְגַם הֹלֵךְ לִקְרָאתְךָ וְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ", נכנס יעקב אבינו ללחץ, שנאמר: "וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ", והכין את עצמו לכמה אופציות: לדורון, תפילה ומלחמה.

מוכנות בכמה חזיתות

<u>לדורון</u>: שנאמר: "וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה לְעֵשָׂו אָחִיו. עִזִּים מָאתַיִם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מָאתַיִם וְאֵילִים עֶשְׂרִים. גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה אֲתֹנֹת עֶשְׂרִים וַעְיָרִם עֲשָׂרָה".

<u>לתפילה</u>: שנאמר: "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹקֵי אָבִי אַבְרָהָם וֵאלֹקֵי אָבִי יִצְחָק ה' הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וּלְמוֹלַדְתְּךָ וְאֵיטִיבָה עִמָּךְ. קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי יָרֵא אָנֹכִי אֹתוֹ פֶּן יָבוֹא וְהִכַּנִי אֵם עַל בָּנִים".

<u>למלחמה</u>: שנאמר: "וַיַּחַץ אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וְאֶת הַצֹּאן וְאֶת הַבָּקָר וְהַגְּמַלִּים לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת. וַיֹּאמֶר אִם יָבוֹא עֵשָׂו אֶל הַמַּחֲנֶה הָאַחַת וְהִכָּהוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לִפְלֵיטָה".

עושרו של יעקב

כתוב במדרש: "אָמַר ר' לֵוִי: אִלּוּ הָיִיתָ מְחַזֵּר בְּכָל אָהֳלֵי קֵדָר, אֵין אַתָּ מוֹצֵא גְּמַלִּים מֵינִיקוֹת וּבְנֵיהֶם שְׁלֹשִׁים. רְאֵה עָשְׁרוֹ שֶׁל יַעֲקֹב!". (ילקו"ש וישלח רמז קל"א בשם תנחומא ישן). פירוש: 'קֵדָר' היה מבניו של ישמעאל, וצאצאיו הם הבדואים יושבי המדבר שפזורים באוהלים ורגילים בגידול הגמלים, ואפילו אצלם לא היה כמות כזו, כמו שיעקב נתן במתנה לעשיו, ומכאן רואים איזה עושר גדול היה ליעקב.

עוד כתוב במדרש על הפסוק "וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ": שלקח אבנים טובות ומרגליות, שהם דברים שאדם לוקח אותם איתו ביד. (היה קשה למדרש, הרי כתוב: 'וַיִּקַּח מִן הַבָּא בְּיָדוֹ', ואז ממשיך לפרט בהמות וחיות. אבל מה זה "מן הבא בידו"? הרי בהמות וחיות לא לוקחים ביד, והיה צריך לומר "ויקח ממקנהו" וכד', ולמה כתוב "מן הבא בידו"? לכן פירשו שמדובר על אבנים טובות ומרגליות, שאותם לוקחים ביד).

רואים שיעקב אבינו שלח לעשיו מתנות בשווי מיליוני שקלים, בתוספת ליווי של כבוד גדול, שעשיו הוא האדון שלו ויעקב הוא עבדו, כדי לנסות לפייס אותו.

בריחת יעקב בלילה כגנב

בסוף הפרשה הקודמת למדנו על בריחת יעקב מִלָּבָן, שנאמר: "וַיָּקָם יַעֲקֹב וַיִּשָּׂא אֶת בָּנָיו וְאֶת נָשָׁיו עַל הַגְּמַלִּים... וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת לֵב לָבָן הָאֲרַמִּי עַל בְּלִי הִגִּיד לוֹ כִּי בֹרֵחַ הוּא. וַיִּבְרַח הוּא וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וגו'" (ל"א, י"ז-כ"א). רואים כאן שיעקב נהג בצורה קיצונית וחריגה, הוא ברח מבית חמיו בלי לומר שלום ובלי לבקש רשות, וזה לאחר 20 שנות קשר יומיומי קרוב וחזק, הן קשר משפחתי שהתחתן עם בנותיו, והן קשר כלכלי, שלבן היה המעסיק והמפרנס שלו. כשנודע הדבר ללבן הוא כעס מאוד, ורדף אחריו בכדי להזיק לו, אך הקב"ה מנע בעדו, כמו שאמר אח"כ לבן בעצמו ליעקב: "יֶשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע וֵאלֹקֵי אֲבִיכֶם אֶמֶשׁ אָמַר אֵלַי לֵאמֹר הִשָּׁמֶר לְךָ מְדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע".

כוחם של יעקב ובניו

כתוב במדרש: רְאֵה גְּבוּרָתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. מַה כְּתִיב בּוֹ, 'וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִמֶהָ מַצֵּבָה', וְכַמָּה שְׁעוּרָהּ? אָמַר ר' יוֹחָנָן: שְׁעוּרָהּ כְּשִׁנָּהּ שֶׁל טְבֶרְיָה, [שן סלע גדול שהיה בטבריה]. וכשאמר לבן ליעקב: "יֶשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע', אָמַר לוֹ יַעֲקֹב: 'אִלּוּלֵי שֶׁאָמַר לְךָ הִשָּׁמֵר, יֵשׁ לְאֵל יָדְךָ שֶׁתַּהַרְגֵנִי?! בֹּא אַתָּה וְכָל אֻכְלוֹסֶיךָ, אִם יֵשׁ בָּהֶן כֹּחַ, יִתְגּוֹשְׁשׁוּ עִם אֶבֶן הַזּוֹ וִירִימוּהָ'. וְהוּא הֵרִימָהּ מַצֵּבָה, כְּאָדָם שֶׁמַּעֲבִיר פְּקָק צְלוֹחִית מִן הַצְּלוֹחִית.

וְאַף בְּנֵי יַעֲקֹב גִּבּוֹרִים כְּמוֹתוֹ הָיוּ, שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר לָהֶם: 'וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְאֶחָיו לִקְטוּ', וְכִי אֶחָיו הָיוּ? חַד הֲוָה לֵהּ וּלְוַי קַבְּרֵהּ. [הרי היה לו רק אח אחד (עשיו), והלוואי שהיה מת וקובר אותו...], אֶלָּא בָּנָיו הָיוּ, וְהָיוּ גִּבּוֹרִין כְּמוֹתוֹ. (תנחומא וישלח ד')

דין אחד ללבן ודין אחד לעשיו?!

<u>שאלה 1</u>: אנו רואים שיעקב אבינו פחד מֵעֵשָׂו בצורה היסטרית, ואילו מִלָּבָן לא פחד כלל, ו'פתח איתו חזית', וגם כשלבן רדף אחריו והשיג אותו, יעקב אבינו לא רק שלא התכונן לדורון, תפילה, מלחמה, ולא רק שלא נתן לו כבוד, אלא אף 'שם לו אצבע בעין' ואמר לו: 'ככה אתה מאיים עלי?! מי אתה חושב שאתה? בא ונראה אותך!'. מדוע ולמה השוני הקיצוני הזה ביחס בין עשיו ללבן?

[ואי אפשר לומר שזה משום שעשיו היה גיבור ומסוכן ולבן לא, כי הרי הקב"ה טרח ונגלה ללבן כדי להזהיר אותו, ואמר לו: "הִשָּׁמֶר לְךָ מְדַבֵּר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע", ואם הקב"ה טרח להתגלות אליו ולהזהיר אותו על כך, זה אומר שעל פי הטבע היה בכוחו לעשות ליעקב רע, ולכן הקב"ה רצה למנוע זאת ולהציל את יעקב].

לבן היה המסוכן ביותר

ואף בהגדה של פסח אנו רואים שאכן לבן היה מסוכן ביותר, שנאמר: "צֵא וּלְמַד מַה בִּקֵּשׁ לָבָן הָאֲרַמִּי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁפַּרְעֹה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים וְלָבָן בִּקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר: 'אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי'". וכן רואים זאת אף מהלשון של לבן עצמו, שאמר ליעקב ובניו: "יֶשׁ לְאֵל יָדִי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רָע', ולא אמר בלשון יחיד 'עמך רע', משום שבאמת רצה להרוג את כולם (פירוש רבינו מיוחס). רואים שאלמלא הקב"ה עשה לנו נס והציל אותנו מלבן, ח"ו היה אופציה שהיה מצליח לעקור את הכל, ובליל הסדר, חג הגאולה, אנו מודים לה' על זה, אם כן מדוע לעשיו היה ליעקב יחס אחד וללבן יחס שונה לגמרי, כשבפועל נראה מההגדה שהסכנה מלבן הייתה גדולה ביותר?

מה עם הכרת הטוב?

<u>שאלה 2</u>: צריך להבין איפה הכרת הטוב של יעקב אבינו ללבן? הרי לבן קיבל את יעקב כשברח מפני עשיו, ואירח אותו בביתו כשהיה עני ואביון, ואף נתן לו את ארבע בנותיו, וגם עבודה להתפרנס ממנה במשך 20 שנה, ואחרי כל זה יעקב בורח ממנו באמצע הלילה כמו גנב, בלי לתת לו אפילו את האפשרות להיפרד מבנותיו ונכדיו? איפה הכרת הטוב שלו? וכך גם טען לו לבן: "מֶה עָשִׂיתָ וַתִּגְנֹב אֶת לְבָבִי וַתְּנַהֵג אֶת בְּנֹתַי כִּשְׁבֻיוֹת חָרֶב. לָמָּה נַחְבֵּאתָ לִבְרֹחַ וַתִּגְנֹב אֹתִי... וְלֹא נְטַשְׁתַּנִי לְנַשֵּׁק לְבָנַי וְלִבְנֹתָי". ולכאורה לבן צודק.

וגם אם נאמר שיעקב עשה כן בציווי אלוקי, שנאמר: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל יַעֲקֹב שׁוּב אֶל אֶרֶץ אֲבוֹתֶיךָ וּלְמוֹלַדְתֶּךָ וְאֶהְיֶה עִמָּךְ", הרי הציווי היה רק שיחזור לבית הוריו, אבל לא שיברח בלילה בצורה כזו.

הכרת הטוב לפני הכל

כתוב במדרש, שבשעה שאמר הקב"ה למשה: "וְעַתָּה לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם (שמות ג', י'), אמר לו משה: 'ריבון העולם, איני יכול, מפני שקיבלני יתרו, ופתח לי ביתו, ונהג בי כבוד, ואני עמו כבן, ומי שהוא פותח פתחו לחבירו - נפשו חייב לו, ולכן איני הולך אלא ברשותו'. ולכן הלך משה לבקש רשות מחותנו, שנאמר: "וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל יֶתֶר חֹתְנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה נָּא וְאָשׁוּבָה אֶל אַחַי אֲשֶׁר בְּמִצְרַיִם וְאֶרְאֶה הַעוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם". (בר"ר ד', ב').

רואים אנו שאפילו כלפי דבר כזה גדול, ללכת לגאול את עם ישראל, שזה אינטרס ציבורי מהמעלה הראשונה, ופיקוח נפש של כלל ישראל, בכל זאת מידת הכרת הטוב קודמת, וחייבה את משה לא ללכת בלי רשותו של יתרו.

ולכן קשה איך יעקב הלך לצורך חייו הפרטיים מבלי שיבקש רשות מחמיו שאירח אותו, או לכל הפחות שיודיע לו שהוא הולך ויתן לו להיפרד מבנותיו ונכדיו. מדוע לא עשה זאת?

נא להתפלל לרפואת מרנן ורבנן
הגאון הרב **חזקיהו דב הכהן בן שושנה** קוק שליט"א, והגאון הרב **ישראל בונם בן חיה רויזא** שרייבר שליט"א

הכוח שמאחורי הכוח

<u>תשובה לשאלה 1</u>: שאלנו, מדוע יעקב אבינו שלא פחד כלל מלבן פחד מֵעֵשָׂו בצורה כזו היסטרית? התשובה היא: מבחינה פיזית יעקב אבינו היה גיבור גדול בקנה מידה חריג, ואף היה מוקף בבנים גיבורים, אך אצל יעקב אבינו לא הייתה כל משמעות לכוח הפיזי, אלא הוא חישב כל דבר אך ורק לפי המצב הרוחני שלו. מול לבן הוא היה שלם וְחָלָק מבחינה רוחנית ב-100%. הוא עבד אותו בנאמנות, וכל דבר שילם לו עם 'ריבית דריבית', ואע"פ שלבן רימה אותו עשרות פעמים, הוא נשאר ביושרו ובתומו ולא דבק בו מאומה מן השקר, ולכן לא פחד יעקב מלבן, כי אם אין בעיה רוחנית לא צריך לפחד כלל.

אך מול עשיו המצב היה שונה לגמרי. הוא הרגיש שלפי דרגתו המצב הרוחני שלו לא שלם ב-100%, משום שני פנים: א. שהוא זה שהתחיל עם עשיו וגרם לו לשנוא אותו. הן על ידי שֶׁנִּצַּל הזדמנות שעשיו קיבל בולמוס והרגיש שעומד למות אם לא יאכל, וביקש ממנו שיתן לו לאכול מנזיד העדשים שהכין, ובמקום שיעקב מיד יתן לו לאכול שלא ימות, הוא מתנהג אליו באכזריות וציניות ו'תופס אותו בגרון', ואומר לו: 'אתה רוצה לאכול? אין בעיה! תמכור לי את הבכורה] ורק אז אני אתן לך לאכול', שזה דבר שלא עושים לאנשים זרים וכל שכן לאח. והן על ידי שגנב לו את הברכות שהוא כל כך רצה, והיו אמורים להגיע לו.

ואע"פ שיעקב עשה את הכל לשם שמים, קנה ממנו את הבכורה בשביל כבוד הבכורה וכבוד בית המקדש, שהבכור היה אמור לעבוד בבית המקדש, וגם את הברכות לקח בגלל שאימו אמרה לו לעשות זאת כיון שכך קיבלה בנבואה, אך בכל אופן מידת האמת של יעקב לא הייתה שלימה ב-100% עם הדרך שזה נעשה.

ב. חשש יעקב שמא יש בידו רבב של חטא על זה שלמעלה מ-20 שנה לא קיים מצוות כיבוד אב ואם, וגם לא היה בארץ ישראל, בשונה מעשיו שזכה במשך 20 שנה לקיים את שתי המצוות הללו. וגם כאן, אע"פ שהסיבה שהלך זה בגלל ציווי אמו, בכל אופן חשש שמא יש בו משהו אשם דק מן הדק על כך שלא זכה לקיים את המצוות האלה בשונה מעשיו שכן זכה, ולכן בגלל שלא היה רגוע רוחנית, לא סמך כלל על כוחו הפיזי, והעדיף לעשות הכל ולשלם מיליונים כדי שלא יצטרך ח"ו להגיע למצב של מלחמה.

וכך כתוב במדרש: "'וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיֵּצֶר לוֹ'. 'וַיִּירָא' - שֶׁלֹּא יֵהָרֵג, 'וַיֵּצֶר לוֹ' - שֶׁלֹּא יֵהָרֵג. אָמַר, כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ הוּא [עשיו] יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, תֹּאמַר שֶׁהוּא בָּא עָלַי מִפַּחַ יְשִׁיבַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כָּל הַשָּׁנִים הַלָּלוּ הוּא יוֹשֵׁב וּמְכַבֵּד אֶת הוֹרָיו, תֹּאמַר שֶׁהוּא בָּא עָלַי מִפַּחַ כְּבוֹד אָב וָאֵם". (בר"ר ע"ו, ב')

רואים אנחנו שהכוח האמיתי הוא הכוח הרוחני, והצדיקים מדקדקים עם עצמם כחוט השערה, ואם יש להם חשש כל שהוא שנכשלו במשהו רוחני, הם כבר מפחדים ולא סומכים על כוחם. ואף רואים אנו את גודל מעלת כיבוד הורים וישיבת ארץ ישראל, שבכוחם להגן אף על רשע כעשיו מול צדיק כיעקב אבינו.

הפחד הוא רק מהכוח הרוחני

וכן ראינו אצל משה רבינו, שכשיצא סיחון מלך האמורי להילחם בו, אע"פ שהיה גיבור חיל באופן חריג ובלתי מנוצח, משב רבינו לא פחד ממנו ונלחם בו והרג אותו. אך כשיצא אחיו של סיחון, עוג מלך הבשן, להילחם איתו, משה רבינו פחד, עד שהקב"ה אמר לו: "אַל תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדְךָ נְתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְאֶת אַרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לּוֹ כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן".

ולמה מסיחון לא פחד משה, ואילו מעוג אחיו, שהיה באותו רמת גבורה, כן פחד? אומרת הגמרא, שֶׁמּשֶׁה פחד שמא תעמוד לעוג הזכות שבא לספר לאברהם אבינו שֶׁלּוֹט בן אחיו נשבה, שנאמר: "וַיָּבֹא הַפָּלִיט וַיַּגֶּד לְאַבְרָם הָעִבְרִי", והפליט זה עוג שנפלט מדור המבול. (נדה סא.)

רואים אנחנו שלא הכוח הפיזי הוא הקובע, אלא הכוח הרוחני הוא הקובע, וכשיש לאויב זכות צריך לחשוש, ולכן משה רבינו פחד מהזכות של עוג.

מעשה אבות סימן לבנים

מסופר במדרש: רבי ביקש מתלמידו רבי אַפָּס שיכתוב משמו מכתב למלך אנטונינוס, וכך כתב רבי אַפָּס: 'מן יהודה הנשיא למרן המלך אנטונינוס'. כשסיים לכתוב את המכתב, הגיש את האיגרת לרבי שיאשר את הכתוב. קרא רבי את האיגרת וקרע אותה, ואמר לרבי אַפָּס: "תכתוב איגרת חדשה, ובה תכתוב: 'מן עבדך יהודה למרן המלך אנטונינוס'!". אמר לו רבי אַפָּס: "מדוע אתה מבזה את כבודך? הרי אתה נשיא ישראל!". ענה לו רבי: "וכי אני יותר טוב מסבי, יעקב אבינו, ששלח לומר לעשיו: 'כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב'?!". (בר"ר ע"ה, ה')

לא מפחדים מהעברות החמורות?!

(לצערנו יש בדור שלנו אנשים בעלי חזות חרדית, שמדברים בשם התורה שהארץ ניתנה לנו, ואנחנו צריכים להראות בעלות עליה בכוח, והם מתנהגים בבריונות, והולכים כל הזמן ומתגרים בערבים, ומקימים עלינו את האומות, ואף את האומות שדואגות לישראל ובקשר טוב איתנו. וזה היפך דרכה של תורה, כמו שראינו אצל אבינו יעקב שחשש שמא יגרום החטא, והשפיל את עצמו בפני עשיו, ואף שיחד אותו במיליונים. ואם הוא, שהיה כל כולו צדיק ונקי כך, מה נאמר אנו בדור כזה, ה' ישמור, והציבור לתומו נמשך אחריהם, משום שהם מעוררים בלבבות הרגשה של עוצמה, כוח, וגאווה לאומית, והרגשה של גאולה, ודבר זה גורם להרבה אסונות, ודם הנספים על ידיהם).

הכרה לטוב והכרה לביזנס!

<u>תשובה לשאלה 2</u>: שאלנו האם בריחת יעקב כגנב בלילה עולה בקנה אחד עם חובת הכרת הטוב? התשובה היא: לבן מטבעו לא היה מסוגל לעשות טובה למישהו, גם לא למישהו ממשפחתו, והיה חומד את ממונם של אחרים ומחפש כל הזמן אובייקטים לעקיצה, ואם הדרך לעקיצה היא ע"י שיארח אותו בביתו, אז הוא יעשה את זה עם חיבוקים ונשיקות ומילים חמות ומצקצקות, ולאחר שכבר לא יהיה מה לעקוץ - יזרוק את האורח. וכאן נקרתה בפניו הזדמנות לעשות את זה ליעקב, הוא היה הקרבן התורן שלו.

וכשגילה לבן שיעקב הגיע בלי כלום ואין מה לעקוץ ממנו, בגלל שאליפז לקח לו את הכל, הוא בכל זאת הציע לו אירוח עם חיוך מאוזן לאוזן, אך בליבו תכנן כבר איך ינצל אותו וְיִגְּבֶה ממנו את דמי האירוח עם ריבית דריבית, ולכן רמז לו שזה כואב לו שהוא מארח אותו ללא תמורה, ואמר לו: "אַךְ עַצְמִי וּבְשָׂרִי אָתָּה". 'אך ! ! !, כואב לי שאני מארח אותך רק בגלל שאתה מהבשר שלי (בן אחותי), בלי שום תמורה'.

ולכן, בתור תמורה, רעה יעקב את צאנו של לבן מהיום הראשון של האירוח. וכשראה לבן שהוא עובד מצטיין שאין בנמצא, הבין שמכאן תצמח לו העקיצה, ושאל אותו במתק שפתיים מה השכר שהוא רוצה תמורת העבודה שעובד אצלו, שנאמר: "וַיֹּאמֶר לָבָן לְיַעֲקֹב הֲכִי אָחִי אַתָּה וַעֲבַדְתַּנִי חִנָּם הַגִּידָה לִּי מַה מַּשְׂכֻּרְתֶּךָ", הרי הוא ח"ו לא מוכן ליהנות בלי לשלם... וענה לו יעקב שהוא יעבוד אצלו 7 שנים בשכר שיקבל את בתו רחל לאשה, ולבן הסכים.

ואע"פ שהמצופה היה שלבן יתן לו את רחל מיד, ואחרי החתונה ימשיך יעקב לעבוד אצלו 7 שנים, לבן לא הסכים לזה, ואמר לו שרק אחרי שיעבוד 7 שנים הוא יתן לו את רחל, וכל זה משום שרצה לרמות אותו ולתת לו את לאה, ואז ירוויח שיעבוד אצלו 14 שנה ולא רק 7 שנים.

ולאחר 14 השנים שעבד, אע"פ שנאלץ לעשות זאת ברמאות ונגד רצונו, בא יעקב להיפרד מלבן בצורה יפה ומכובדת, ובענווה גדולה ביקש ממנו רשות ללכת, כאילו הוא קובע עליו ויכול למנוע בעדו, שנאמר: "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לָבָן שַׁלְּחֵנִי וְאֵלְכָה אֶל מְקוֹמִי וּלְאַרְצִי. תְּנָה אֶת נָשַׁי וְאֶת יְלָדַי אֲשֶׁר עָבַדְתִּי אֹתְךָ בָּהֶן וְאֵלֵכָה כִּי אַתָּה יָדַעְתָּ אֶת עֲבֹדָתִי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ". אך לבן שוב לא היה מוכן להיפרד מה'תרנגולת שמטילה ביצי זהב', וממש התחנן אליו שיישאר איתו ולא יעזוב אותו, והרעיף עליו מילים טובות, והודה לו על כך שיש לו ברכה גדולה בזכותו, שנאמר: "אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי וַיְבָרַכְנִי ה' בִּגְלָלֶךָ", ואף הציע שיעקב הוא זה שיקבע את תנאי השכר, ויעקב הסכים.

וההמשך ידוע. לבן במשך 6 שנים רימה את יעקב עשרות פעמים, ולאחר שראה שכל הרמאויות שלו לא עוזרות לו, ויעקב ממשיך לצמוח, זה הוציא אותו מדעתו, ולכן החמיץ לו פנים. ומכיון שיעקב ידע שהשלב הבא יהיה שלבן יַדְרְדֵּר כבר להזיק לו, לכן בדקה האחרונה תפס את הרגליים וברח, ואם היה מודיע לו שרוצה ללכת, ודאי שלא היה נותן לו, והיה נגרם מלחמה. לכן לא הייתה ליעקב ברירה אלא לברוח, שאז ע"י שקבע עובדות בשטח זה הפחית את המוטיבציה של לבן להילחם איתו.

רואים שלבן לא עשה לו אפילו טובה נקיה אחת. לבן עשה איתו עסקים שהרוויח מהם מיליונים, והכל היה ברמאות, ובכל זאת קיבל מיעקב על כל עסקה פי כמה וכמה משוויה האמיתי, וזה רק הרווח הישיר, אך היה גם רווח עקיף, שזכה לברכה בביתו מעל הטבע, וכן זכה שנולדו לו בנים (רש"י ל', כ"ז), וכמו שאמר לו יעקב: "כִּי מְעַט אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לָרֹב וַיְבָרֶךְ ה' אֹתְךָ לְרַגְלִי". ובכל זאת יעקב אבינו נהג איתו לאורך כל הדרך הרבה מעבר להכרת טובה כל שהיא אלא גם לפנים משורת הדין, אבל זה עד הרגע שהבין שרוצה להזיק לו ולקחת לו את נשיו ששילם עליהם בדם ליבו, ולכן כדי להציל את עצמו היה חייב לנהוג בחכמה ולברוח.

הנרקיסיזם - והפתרון

רואים אנו כאן את אישיותו של לבן, שהיה אֲגוֹצֶנְטְרִי ושקוע באהבה עצמית ובהרגשה שכל העולם נועד רק לשרת את רצונותיו, בעל לב רע ואכזרי שחותר לספק את רצונותיו גם על חשבון השני ללא כל אמפתיה ומקום לרגשותיו, ואפילו אם הם ילדיו, (הוא שלח את בנותיו לרעות צאן, ומכר אותם בעד כסף), וחי בתחושה מתמדת שכל שיש לזולת שלו הוא, ולכן כל הזמן חיפש איך לצוד אליו את הטוב שיש אצל השני, והכל ברמייה ועורמה, איש בעל 1000 פנים, הכל לפי מה שהאינטרס שלו מנתב, פעם הוא ניגש אליך במתק שפתיים ולשון רכה עם חיבוקים ונשיקות ופעם באיומים ולשון קשה, הכל לפי הבנתו את הדרך שבה ישיג את מטרתו להפיל את האובייקט ברשתו. 'אמת' ו'מצפון' אינם קיימים במילון שלו, ואין דרך לשכנע אותו באמת כל שהיא, קשה עד בלתי אפשרי להתמודד ולעמוד מול אדם כזה, ועל פי רוב כולם יפלו ברשתו. הפתרון היחידי הוא רק לתפוס את הרגליים ולברוח ממנו כמה שיותר מהר וכמה שיותר רחוק, ועדיף שזה יהיה בהפתעה גמורה, כי אם יודיע על כך מראש, הוא יוכל למנוע זאת.

וזה בדיוק מה שהבין ועשה יעקב אבינו. בהתחלה עוד כתוב: "וַיַּגֶּד יַעֲקֹב לְרָחֵל כִּי אֲחִי אָבִיהָ הוּא", ואומר המדרש שאמר לה שאע"פ שאביה רמאי 'אחיו אני ברמאות', ולא תחשוש שאביה יזיק לו, כי הוא יודע להסתדר עם רמאי כמותו. אך אחרי שנכווה כמה פעמים ושילם מחיר אישי יקר וכבד, הבין שאין באמת שום דרך להסתדר איתו, והפתרון היחידי הוא רק לקום ולברוח ממנו, יהיה המחיר אשר יהיה.

הצרה של הדור

(לצערנו היום בדור שלנו נהייתה אופנה אצל מטפלים ומטפלות, ובמיוחד אלה שעוסקים בתחום הזוגיות וייעוץ נישואין, לתת בקלות את התואר הזה ('נרקיסיסט') לאחד מבני הזוג, וכך לשדר ולדחוף שהפתרון הוא רק גירושין.

בהזדמנות זו אני רוצה לומר שלצערי אין כמעט כיום אנשי מקצוע שמבינים באמת לעומק את נפש האדם ויודעים מה השורש של המעשים הטובים והלא טובים שלהם, ולכן אין לסמוך עליהם, 'כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וַעֲצֻמִים כָּל הֲרָגֶיהָ', גם שודדים את ממון הציבור וגם עושים נזק רב, וכבר אמר החכם מכל אדם: "רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ" (משלי כ"ו, י"ב). ואני מכיר כמה זוגות שהמטפלים החליטו שהפיתרון שלהם הוא להתגרש, וב"ה ע"י ייעוץ נכון עלו על דרך המלך.

והאם המסקנה היא שלא ללכת למטפלים? התשובה הנחרצת היא: ממש לא ! לא זו המטרה, סיוע ועזרה זה דבר נצרך ביותר ועוזר להרבה אנשים, אך צריך זהירות גדולה למי ללכת, ולהיות כל הזמן עם עיניים פקוחות, ולדעת שהם לא נביאים ואפילו לא מתקרבים לזה. ונזכור את עצתו של החכם מכל אדם 'תְּשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ' (משלי כ"ד, ו').

ואת כל זה אני אומר על אלה שמייעצים כביכול לפי התורה, אך אלה שלא לפי התורה זה הרבה יותר גרוע, ולכן צריך בכל דבר ליווי של רב צדיק וחכם, ולדעת שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, ותפילה עם דמעות זו הישועה).

© כל הזכויות שמורות

לעילוי נשמת הבחור היקר שוהם יהודא ז"ל בן ר' שריה הי"ו וגילה סמדר תחי'

לשמיעת השיעור באמצעות הטלפון חייגו: 0733641188 | לקבלת השיעור והעלון במייל שלחו בקשה לכתובת: a0528000534@gmail.com